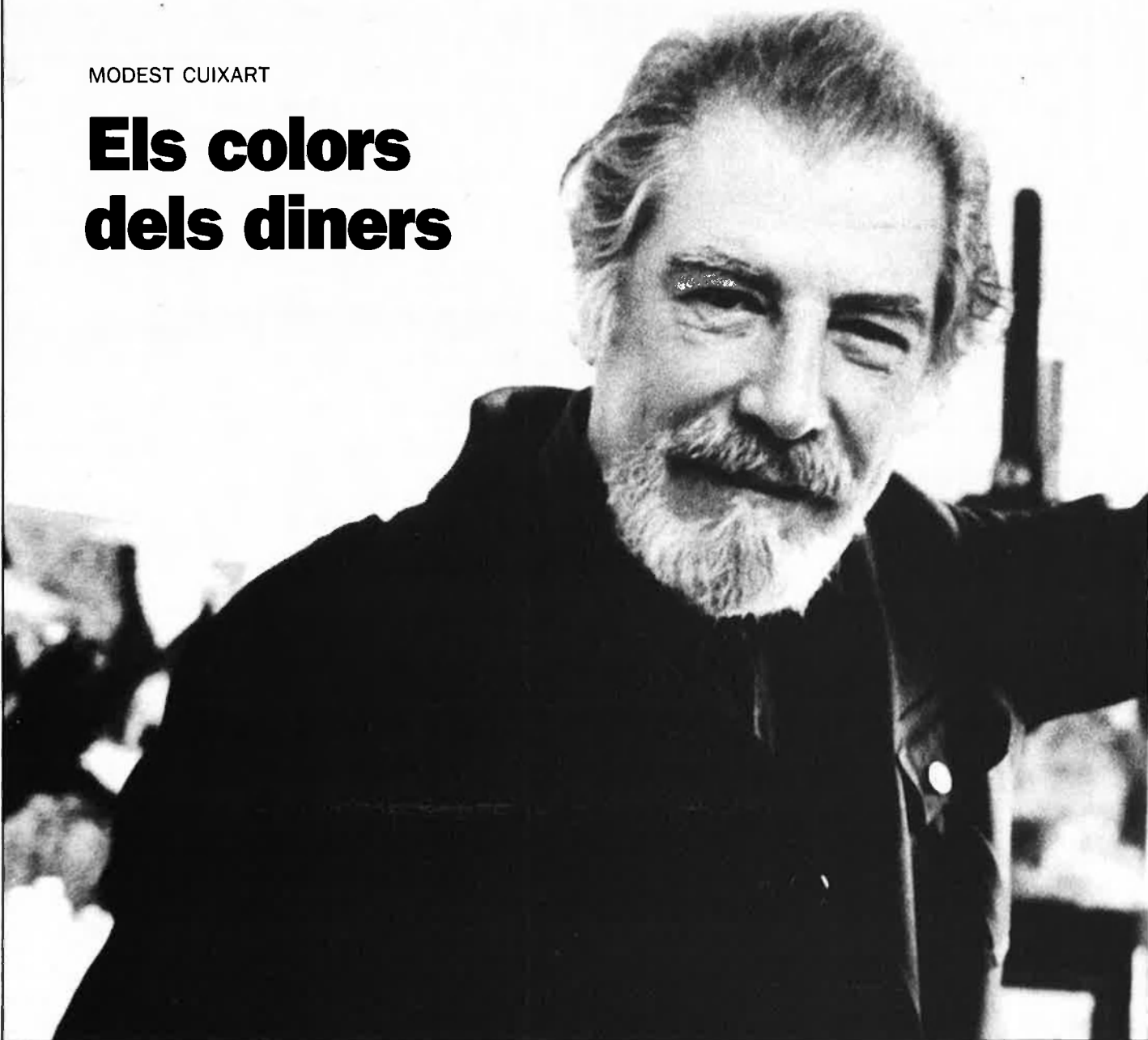

MODEST CUIXART

Els colors dels diners

DOMÈNEC UMBERT

Modest Cuixart, un dels màxims exponents de l'art català actual, parla en aquesta entrevista del seu art, de l'art, de Picasso i dels diners. Els colors del diners. I de les dones.

Lluís Bonada

Anem a Palafrugell a veure el pintor Modest Cuixart. Visitem la seva casa i el seu estudi, que ara té la intenció d'ampliar perquè les obres no li caben. En pinta moltes alhora i darremment acostumen a tenir grans dimensions. I anem a dinar. Cuixart tria el restaurant Sa Punta, de Pals: tenen una vintena llarga de quadres seus repartits

per tots els menjadors, cosa que no és pas massa insòlita, perquè són molts els restaurants, en especial els de la Costa Brava, que decoren les parets amb pintures, litografies o cartells seus. «En aquest restaurant, ens diu Cuixart, hi ha exposat un quadre que encara no té propietari, i que em fan el favor d'exhibir-lo perquè a casa no em cabia.» Amb l'antic component del Dau al Set, hem parlat de la seva infància, de l'art, de Picasso i dels diners. I de les dones.

—¿Recordeu en quin moment de la vostra vida vau decidir de ser pintor?

—Se'm perd en la memòria del temps. Tinc la sensació d'haver pintat sempre.

Em vaig acostumar a l'olor de l'aiguarràs al costat de la meua mare, que pintava tapissos. Després, vaig tenir la sort que de ben petit, l'any 29, em van enviar a l'escola alemanya de Barcelona, la Deutsche überall Schule, del carrer de Moia —nosaltres vivíem al costat, al car-

rer de Balmes—, on em van educar d'una forma que després vaig saber que era diferent a la de les escoles del país.

Donaven capital importància a la música, al dibuix, al ritme, al gimnàs, a l'expressió, a la pintura. Però em van frotre a fora ja que els meus pares eren republicans i anglòfils i quan en Hitler va arribar al poder no van permetre que continués en aquella escola, i trobo que van fer molt bé. Era l'any 33 i els retrats de Hitler van aparèixer per tota l'escola. Vam saber que un capellà del centre, Herr Tremans, el van acomiadar per ser demòcrata-cristià i en Hitler se'l va carregar. Del 33 al 36 vaig anar a l'institut i, després de la guerra, als Es-

colapis. La meva família va ser de les que havien perdut la guerra. El meu oncle Salvador, germà del pare, havia estat tinent de transmissions i senyals de la República i, ferit durant la retirada per culpa dels avions italians que metrallaven les columnes, no va poder passar la frontera i el van fer presoner. Per sort, tenia un amic que era falangista i que va dir: «A mi amigo nadie se lo carga» i li va salvar la vida.

El meu oncle havia treballat d'ajudant amb el botànic Font i Quer. Amb ell —era poeta, li agradava molt Paul Valéry— vaig aprendre a donar les primeres passes en el món de la cultura. L'altre oncle, Modest, una bellíssima

persona, vivia a la mateixa casa del carrer de Balmes, la casa de l'avi, on cada fill tenia un pis. Llavors, a casa passem estretors: el meu pare mor l'any 40. I em paguen els estudis als Escolapis els pares d'Antoni Tàpies. La seva mare i la meva eren germanes. I ells sí que eren dels que havien guanyat la guerra i feien diners. D'aquella època dec molt a Joan Ferraté, company meu de l'escola, el germà de Gabriel, que vaig conèixer anys després. Amb Joan Ferraté, que venia de l'exili, vaig sentir parlar per primera vegada de l'existencialisme i d'Ortega y Gasset.

—¿D'on procedeix la vostra família?

—El meu avi, que mai no vaig conèi-

xer perquè va morir quan feia poc que jo havia nascut, venia d'Igualada, i va entrar de mosso d'una farmàcia a Barcelona i va acabar fent d'apotecari, portant la farmàcia. Devia ser espavilat. El pare era metge i a la farmàcia de l'avi tenia el seu laboratori. La farmàcia era a l'Arc del Teatre, 21, i es deia Antiga Farmàcia Casadesús. Allà va estar amagat el Duc de Montpeller.

—*¿L'olor de la farmàcia i de la consulta del pare no us va agradar tant com el de l'aiguarràs de la mare?*

—Hi havia una cosa que em va influir bastant en contra de la medicina, i va ser que el meu pare rebia moltes visites de les prostitutes del barri i l'espectacle de les persones malaltes de les malalties venèries no era gaire agradable. El meu pare, cal que ho recordi, ajudava aquelles pobres noies que es veien obligades a exercir la prostitució tant com podia, i no es preocupava de fer calers. De fet, no va fer mai cap duro. Exercia la medicina com un apostolat. Ho feia per servir a la gent. Ara, també era un manetes. La seva debilitat dominical era l'ebenisteria. Sembla que tallava escultures. Però això ho vaig saber una vegada mort ell. Del meu pare tinc el record d'haver-me portat a la sala Pictòria del carrer de Casp a veure una exposició de Picasso. I era una persona que estava al cas de la cultura del seu temps. «*La Nova Revista*» i el «*D'ací d'allà*» eren sempre a casa.

—*Tal com dieu, sembla com si fóssiu l'exemple típic de les tres generacions d'una família en la qual l'avi funda el negoci, el fill el manté i el nét es fa bohemí i artista.*

—Doncs no és així, perquè jo, amb la pintura, he tingut el mateix esperit de l'avi, esperit d'empresa.

—*Que són les societats que comercialitzen els vostres quadres...*

—Però jo no formo part de l'empresa.

—*¿Però qui l'ha feta, l'empresa?*

—Jo, pintant. I no sóc bohemí, sinó un home d'empenta, organitzat i treballador. Com que he vist la misèria molt d'aprop, no m'he conformat mai i he volgut fer els mateixos calers del banquer, perquè pugui menjar fruits madurs que em fermentin idees noves. Això ho vaig veure a París. ¿Què és això, em vaig demanar, d'anar amb una mà a cada ou? No, això no pot ser, vaig dir-me. Del meu treball han de sortir calers i prou.

—*¿Quin any era això?*

—Cap al 50. El que em va impressionar del tot, el que em va deixar acollonit, va ser Pablo Picasso. Ell guanyava calers, no per guanyar calers, sinó per

demonstrar que podia fer-ne més que ningú. Això que tant li fotia tenir-ne. No portava un ral a la butxaca i no en va poder disfrutar mai. Picasso em va impressionar molt. És molt difícil imposar una pintura revolucionària a tot el món i fer-la cotitzar. A més, va tenir una virtut que molts altres no tenim, va fer com ara fa en Bonada que mentre mengem va apuntant sense descansar: va treballar constantment.

—*¿Així podem dir que la societat que ven els quadres de Cuixart es crea per l'èxit de la seva pintura?*

—No una societat, sinó diverses. Algunes d'aquí i altres de l'estranger. Són societats que es dediquen a l'art i a la inversió. A fora han existit sempre. Hi deu haver un deu per cent d'estètica i un noranta per cent de concepte econòmic. Tota l'obra que jo faig és venuda sempre a aquestes societats i la venc a preu de taller, que sempre és més baix.

—*¿I no teniu part en aquestes societats?*

—No. L'únic que es fa sempre és que em reservo els drets d'exhibició, reproducció i venda, és a dir, els drets de la propietat intel·lectual. Per exemple, si decoren un aparador o anuncien un perfum amb una obra meua, o reproduïxen quadres meus en postal, ho he d'autoritzar. A més, tinc el control total de les meves exposicions, encara que les puguin muntar aquestes societats. Ara, també poso una altra condició: no firmo mai cap contracte.

—*¿Una altra lliçó de Picasso?*

—Doncs sí. El seu primer marxant, quan es va queixar perquè en Picasso havia abandonat el cubisme que tant li havia costat de fer vendre, Picasso li va demanar el contracte i el va estripar davant dels seus nassos. I li va dir: «Fins ara us passava teles. Ara me'n comprareu». Si volen jugar, que juguin. Si no, que truquin a una altra porta. Jo no vull mai hipotecar-me la meua llibertat de creació.

—*¿Tinc entès que aquestes societats es dediquen fins i tot a comprar quadres seus a col·leccionistes que els havien comprat quan començàveu la vostra carrera.*

—Quadres que els havia venut en aquell temps per deu duros i que ara valen milions, però, com que els pintors no cobrem drets d'autor, no en veiem ni cinc, d'aquestes transaccions. Si ara en compren, és per un motiu concret. Es preparen dues o tres antològiques meves i, a més, l'última finalitat d'una d'aquestes societats és que volen crear un museu amb les meves obres. Les exposicions antològiques que es preparen es faran a Madrid al febrer del 88, or-

DOMÈNEC UMBERT

ganitzada pel Ministeri, i al Japó. La del Japó serà itinerant, durant sis mesos. A més, l'octubre vinent faré una exposició a Nova York.

—*Un dels fets més destacats de Cuixart és que la seva obra és molt coneguda i popular gràcies al fet que es pot veure en llocs públics com restaurants, cosa que compensa el fet que ni tinguem museus on veure obres d'autors contemporanis. Potser sou el pintor que té més obra exposada a restaurants.*

—És cert. Als restaurants tinc bons amics, diguem-ne, però també tinc quadres meus als despatxos de banquers i de metges, on et trobes amb situacions

L'art és un ofici. La «inspiració», entre cometes, és sempre producte del treball.

aquestes preocupacions. A mi, els diners no m'afecten.

—*¿I quan vàreu començar a pintar, no vàreu passar gana?*

—Doncs sí. Doncs sí. Però jo he tingut una sort molt gran. En moments de dificultat sempre m'ha salvat un personatge, la dona. A Chicago i a París, quan pitjor estava, vaig trobar una dona que em va ajudar. Entenguem-nos, no vol dir que fes de macarra. He tingut dones molt delicades. Fins i tot ara tinc un nou amor, una devoció per una senyora francesa ja gran que és una de les actrius més famosa de França, Alice Sapriche, una gran actriu. Ara li ha sortit un llibre seu a Plon, *Femme publique*, on explica les seves amistats amb Cocteau i Mauriac, entre altres.

—*¿La vostra relació íntima amb l'actriu Romy Schneider, va ser un gran amor?*

—Això va ser passatger i no n'he fet publicitat. Tinc fotos amb ella i guardo algunes cartes, que no he donat mai a conèixer, tot i que me les han demanat per publicar. La vaig descobrir jove, al teatre, tot i que ja havia tingut l'èxit de Sissi.

—*¿Ella, us va ajudar?*

—No, no puc dir-ho. Va ser simplement una experiència molt afectiva i, sobretot, molt deferencial. Jo, casat amb una actriu i viure amb una actriu, no m'hi veig. Els records que en tinc, immillorables. Era molt intel·ligent. Fa dos anys vaig pintar un quadre en homenatge seu.

—*Tot això de la bohèmia i de l'atzar, de la inspiració de l'artista, sembla que ho poseu de costat davant del treball constant.*

—Per a mi, l'art és un ofici. La «inspiració», entre cometes, és sempre producte del treball. Sóc un home d'ofici. M'agrada l'ofici. L'artista ha de ser creador, imaginatiu, però ha de ser una persona amb una formació completa si vol aconseguir alguna cosa. L'artista no és cap persona privilegiada sobre les altres, no pot ser cap mite. A Espanya, però, hi ha molt mite de l'artista, encara. Dels tres mites que hi ha a Espanya, l'artista ha quedat. El torero ha quedat. El capella és l'únic mite que se n'ha anat en orris.

—*¿Un pintor pot fer mal a un altre pintor?*

—Et felicito. Mai no m'havien fet aquesta pregunta. Espera't. És molt maca aquesta pregunta. No és el meu cas, però ho crec possible. El mal es pot in-

terpretar de la següent manera. Picasso va hipotecar dos segles. Introduir-se en el terreny de Picasso és la mort civil. Suposo que en trobaríem moltes, de víctimes de Picasso, però no era la seva intenció. ¿Recordes allò de Leonardo, que diu allò de Giotto tan bonic? Giotto és considerat un fill de la naturalesa i Leonardo diu que els que estan condemnats són els nebots de la naturalesa. Ara, les influències si que són saludables. Aler-ta aquí. I necessàries. Sovint, em pregunten quines influències he tingut. Tota la pintura del món, responc.

—*¿I fora de la pintura?*

—Indiscutiblement, la lectura, la dramàtica i la música. La dramàtica, perquè sóc expressionista. Ara per fi puc dir que el que faig és el realisme nou. El realisme és quan tu mires un arbre i el veus de forma diferent. En pintura només hi ha aquest problema. La meva preocupació, com Picasso, és la de saber si puc captar el realisme del meu temps, que no té res a veure amb el realisme del segle XV. No es tracta d'escupir en torn de l'escupidera. No es tracta de fer un is-me més. Es tracta de pintar la realitat: el que jo penso de la realitat. La realitat té l'avantatge que és verge i la pots violar. El romànic català es va fer en unes esglésies envoltades d'una natura meravellosa i no van pintar el paisatge. El realisme del seu temps va ser el Panto-cràtor. No es pot perdre el temps en metafísiques. Baroja deia, cosa que li agradava a Pla: «Para ser genial hay que ser un poco mediocre».

Tot el que és pintura metafísica, s'ha acabat. Ortega diu que mai no es pot posar filosofia en un quadre perquè sempre serà barata. Però és que l'expressionisme, fixa't bé, és el realisme dinàmic. Jo, com a persona revolucionària o barroca, busco el realisme dinàmic. El mar quiet és un estany, i això no m'interessa. Llavors vaig a Banyoles i ja sóc feliç. Jo no puc pintar estanys de Banyoles amb l'aigua endreçada, tot i que hi vaig molt sovint, perquè em fa meditar molt. Tu mires una dona estàtica i pots veure-hi una estàtua. Molt bé. Però, a mi, m'agrada veure-la dinàmica, que plora, que salta, que riu, la dona com a mar, no com a estany.

—*¿Per què heu fugit sempre de Barcelona, tant de jove com de gran?*

—Jo no he fugit, alerta. Barcelona és una vila que estimo. El que passa és que un indret com aquest, Palafrugell, em dona menys neguit. Les grans ciutats devoren molt. I he triat de viure al costat del mar perquè la muntanya em causa pavor. Em cal, no sé per quins set sous, una finestra oberta al mar. Pateixo claustrofòbia.

molt simpàtiques; no et deixen pagar la factura. Però el que no es paga amb diners, ja se sap, es paga amb dinades.

—*¿Arribar a tenir una fortuna, a ser milionari, ha estat doncs l'objectiu de la seva vida?*

—Això no. No tinc ambicions en aquest sentit, fins al punt que no sóc propietari de res. Ni de cap obra meua. No he volgut res. Detesto ser propietari. Em van parir així. Si això ho vols traduir com si fos la bohèmia, no t'ho creguis. Jo vull el meu dineret per pagar-me la meua llibertat i prou. A més, considero que la propietat és un ferment de preocupació. Es pinta molt millor sense

MÓN I MISTERI DE LA FESTA D'ELX

Saló del Tinell i Capella de Santa Àgata

Febrer, març i abril de 1987

Barcelona

Generalitat de Catalunya

GENERALITAT
VALENCIANA

Ajuntament de Barcelona

—¿Us costa molt d'enfrontar-vos a la tela en blanc?

—És una violació, però com que la tela en blanc és un espill, m'he de violar a mi mateix. I, a la tela, hi explico les meves històries. Abans d'enfrontar-m'hi, però, sempre he apuntat una idea, escrita, en un tall de paper. Aquesta és la primera fase. La segona consisteix a dibuixar alguna cosa en un altre paper a partir de la primera idea. I, la tercera, consisteix a agafar un príncep que es diu

DOMÈNEC UMBERT

«El color només serveix per a tenyir els teus sentiments».

carbonet i que ha de ser del país, el millor del món. I aleshores, amb molta timidesa i preocupació, insinuo el que faré sobre la tela. Aleshores, indirectament entra en funció la cosa més esgarrifosa i difícil, la més desconfiada de totes, els colors. Això és increïble. Quan entra el color has de tenir molta atenció. El color serveix només per a tenyir els teus sentiments. Una vegada has entrat al món del color pots tenir moltes sorpreses. A vegades el color pot dominar la feina. El que interessa és que la forma continui dominant el color. I llavors et pots trobar davant de dos camins diferents, o deixar-te anar pels colors o ser fidel a la idea primitiva. El color és molt traïdor. Sabent dibuixar, la cosa més compromesa és el color. Jo sóc un home de tirocini, d'aprenentatge. I és evident que cada dia és un aprenentatge. Picasso deia que ell no buscava, que trobava. Però jo li vaig dir que això era només una frase i que no era veritat, que ell havia buscat molt. Si no, no hauria trobat res. □